PANURUS

50 ÅRS JUBILÆUM 1967-2017

FUGLE OG NATUR I SØNDERJYLLAND
OAS & DOF SØNDERJYLLAND

51. ÅRGANG 2017 NR 3

INDHOLD

Svalens død	4
Sildemågens fremmarch	5
Tur til Mecklenburg og Müritz See	6
Nye fugleskjul på Kær Vestermark	9
Formandens kikkert	10
Set og hørt	12
Fugletur til Kroatien	14
Stormengene	21
Mine mursejlere	22
Morgensang	23
En svale i hånden…	24
Opslagstavlen	25
Trix og fede fiduser	26
Kommende fugleture	28

Set på: www.dof.dk/naturbeskyttelse/temaer/landbrug

Forsiden:
Skægmejse
Foto: Bjarne Nielsen

Bagsiden:
Blåmejse med en lille orm til frokost
Foto: Gunnar Andersen

EU-Kommissionen forbereder en reform af EU's kostbare, komplicerede og kontroversielle landbrugspolitik. Det sker kun én gang hvert tiende år og bliver afgørende for Europas landbrug.
De næste to år vil DOF og vores europæiske BirdLife-partnere arbejde målrettet for en langt mere miljø-, klima- og naturvenlig fælleseuropæisk landbrugspolitik.

PANURUS

Af Viggo Petersen

Kære læsere af Panurus.

Så lykkedes det igen at få et blad fyldt med små anekdoter fra hverdagen, større turbeskrivelser , dejlige fuglebilleder og lidt fuglefakta, som jeg håber kan være til glæde og inspiration.

Som sædvanligt har det været lidt svært for enkelte at overholde deadline (stram op!)

Panurus er afhængig af, at du som medlem af OAS eller DOF Sønderjylland deler dine oplevelser med bladets læsere, gerne krydret med billeder. Jeg savner især indlæg fra DOF-medlemmer.

De to turbeskrivelser fra henholdsvis Mecklenburg og Kroatien, kan være inspiration til næste år, kontakt evt. forfatterne for at få uddybende information.

Sommeren har ikke været den allerbedste, så deltagerne på vore fugleture har ikke fået fuld valuta for pengene da meget var en smule forsinket , og dermed ikke passede ind i folderens turbeskrivelse.

Eksempelvis kunne Jan ikke fremvise en eneste klokke-ensian på Stormengene (se side 21), men 14 dage senere var engen fyldt.

Vi ”ses” i næste nummer, hvor Gabor har lovet at skrive om sit ophold i Grønland.

SVALENS DØD
Af Gunnar Andersen

Hej Viggo

I går eftermiddag tog jeg dette billede af mine svaleunger.
I morges lå 2 døde under reden, og i løbet af dagen er resten drattet døde ned fra reden.
De gamle er der ikke noget i vejen med, de har fløjet rundt om reden og fodret den sidste inden den også drattede ned. Dette har jeg aldrig oplevet før.
Da jeg så de 2 døde i morges tænkte jeg, at de ikke har fået mad nok på grund af den langvarige silende regn (40 mm. siden torsdag aften). I dag har der været fint vejr til insekter, og jeg har også set den ene blev fodret i formiddags, medens et par andre så underlige og syge ud.
Kan nogen have sprøjtet for fluer og de er blevet forgiftet.
Har du hørt om andre har oplevet det samme?
Kan du give et bud på en forklaring?

Hej Gunnar

Det er ikke usædvanligt, at svaler opgiver et kuld unger, når fødegrundlaget ikke er til stede. Det sker dog oftest med det sidste kuld.
Men det dårlige sommervejr og generelt færre insekter, kan sagtens være årsag til din triste oplevelse.

Viggo

SILDEMÅGENS FREMMARCH

af Bjarne Nielsen

Nu har vi igennem den seneste snes år oplevet, hvordan sildemågen har bredt sig ud fra sine ynglepladser i vadehavsområdet og er blevet mere og mere talrig som fouragerende på marker inde i landet. Måske skal vi nu vænne os til at have den endnu tættere på!

Her i midten af august 2017 har jeg indenfor en uge tre gange oplevet, at en (d. 15. august var der dog to) sildemåge har blandet sig med hætte-, storm- og sølvmåger for at fouragere på græsplænen mellem boligblokkene på Borgmesterløkken og Skriverløkken i Sønderborg.

Sildemågernes adfærd har på langt de fleste punkter lignet de andre mågers. De har afsøgt plænen, parkeringspladser og vej for noget spiseligt. Den ene af de to sildemåger d. 15. august forfulgte på god mågevis en gråkrage i forsøget på at fravriste den en godbid. Forbikørende biler er i vid udstrækning blevet ignoreret, medens fodgængere tæt på har foranlediget en hurtig retræte fra plænen.

Den 16. august så jeg en noget afvigende adfærd fra den enlige sildemåge, en adfærd som jeg ikke har observeret ved nogen af de andre måger. Sildemågen hoppede op på køleren af en VW Golf, hvor den i et stykke tid arbejdede med vinduesviskerne. Den kunne måske finde lidt spiseligt under viskerne? Derefter hoppede den op på bilens tag, som blev afsøgt minutiøst - og måske nød den også sit spejlbillede?!

Alle kanter og vindueslister blev nøje tjekket, inden den hoppede ned mellem de parkerede biler. Derefter tjekkede den hjulkapslerne på den næste bil, inden den forsvandt bag bilen og kort efter blev skræmt bort af en "fodtudse".

Det bliver nu spændende at følge i den nærmeste fremtid, om det her er en ny trend for sildemåger, der ellers bestemt ikke er særlig almindelige her på Als.

TUR TIL MECKLENBURG OG MÜRITZ SEE

Af Kaj Abildgaard

Foto: Bjarne Nielsen

Når vi her i bladet omtaler forskellige ture til udlandet, er det ikke mindst vor at være en inspiration til andre om evt. at lave en lignende tur. Vi kan fortælle om gode steder, og hvad en tur kan koste. Samtidig kan vi fortælle, hvor man skal tage hen for at se udvalgte fuglearter.

Fiskeørn med madpakke over Lewitz Fischteiche.

Omkring Sønderborg er vi en lille gruppe, der gennem de sidste ca. 10 år har været af sted. Vi satser gerne på at samle 8 personer, fordi det passer med pladserne i en minibus.
I 2016 var holdet Klaus Bo Jensen, Lars Peter Hansen, Lene og Per Berthing, Peter Kjer Hansen, Bent Hylsebeck, Bjarne Nielsen og undertegnede.

Tidspunktet, vi ville afsted, blev 5/5 til 10/5 for at vi kunne høre mange af forårets sangere. Turens hovedformål var at se stortrapper ved Bucow vest for Berlin og besøge Müritz See.

Vi startede med at leje en minibus hos "Zur Bleiche 51" i Flensborg. Dagens første mål var Lewitz Fischteiche.
Disse fiskedamme har vi flere gange besøgt. Der er en stor variation af fuglearter. Den rødhovede and er vi altid glade for at se. Efter at have indtaget vores frokost fortsatte vi videre til vores 1. overnatningssted.
Det hedder "Hotel und Restaurant Grûner Baum", og adressen er Stremmestrasse 24, 39307 Genthin. (www.gruener-baum-brettin.de)

Drosselrørsanger ved floden bag hotellet.

Vi kan varmt anbefale stedet. God beliggenhed ned til en å, hvor drosselrørsanger underholdt os i mange timer. Det var også der, hvor vi så overflyvende sort stork og fiskeørn.
Natuglen så vi i dens rede. Dertil kom, at vi fik udmærket aftensmad mm. Fra ste-

det kørte vi ud for at finde den noget sjældne stortrappe, og vi fik set 8.

Aftenhygge med opgørelse af dagens observationer og en kold øl)

Dag 2 kørte vi en tur til Rietzel See for at se fuglene der. Der var bl.a. rød glente og atlingænder.

Atlingænder i Rietzel See

Hvid stork i Linum

Efter at have sovet 2 gange kørte vi videre mod Müritz See. Undervejs besøgte vi søen ved Linum, hvor vi så traner, hvid stork, rød glente og fiskeørn.

Ved Müritz See Nationalpark havde vi bestilt overnatning ved Bolter Mühle. Det var ved den nyrenoverede mølle og møllebygning. Også et fint sted, som vi kan anbefale. Kun omkring aftensmad var der lidt problemer, men da kunne vi spise andetsteds. I haven var der sjagger, hvilket vi jo normalt ikke ser derhjemme om sommeren. Der var også en lystigt syngende gulbug i haven.

Årets første gulbug i haven bag hotellet i Bolter Mühle i Mürtz Nationalpark.

Vi brugte ved Müritz See 2 dage rundt i nationalparken. Den ene dag lejede vi cykler. Det gav os en lidt større radius. Lidt specielt for området er der mange reder med fiskeørne. En af rederne kan endda betragtes på kameraovervågning.

På vores hjemtur lagde vi vejen forbi Lebrade. Her kan man også gøre gode iagttagelser.
Alt i alt en god tur. Pris pr. deltager knap kr.3.000. Vi nåede op på 140 arter.
Af gode arter kan nævnes aftenfalk, lærkefalk, rørdrum, hedelærke, pirol og plettet rørvagtel.

Se flere billeder fra turen på næste side.

Traner over Lewitz Fischteiche.

Rød glente over Rietzel See

Spætmejse i skov ved Brettin.

Gærdesanger i hotellets have, Brettin

Trane ved vejen mellem Brettin og Bucow.

Traner over søen i Linum

Bomlærke uden for fugletårn ved Bucow

Gråstrubet lappedykker i søen ved Lebrade

NYE FUGLESKJUL PÅ KÆR VESTERMARK VED SØNDERBORG

Af Lars Peter Hansen

Spejderlejren er nu vel afsluttet. Det ene af de to fugleskjul, spejderne var med til at lave, tog jeg et par billeder af på dagens tur til Kær vig.

Kommunens tømrere færdiggør arbejdet i den nærmeste tid.

I øvrigt fik jeg en fin obs fra det endnu ufærdige skjul: En rørhøg nappede en fisk i Kær vig, og nød den efterfølgende på bredden.

FORMANDENS KIKKERT

Af Jørn Vinther Sørensen

DOF Sønderjylland

Så er sommeren gået på hæld. En ret så regnfuld og blæsende en af slagsen.
Jeg ved ikke om I har det som jeg, men jeg synes at det blæser næsten hele tiden her i landet. Det er måske derfor, at der er så stor en interesse i at opstille vindmøller i landet.

I Haderslev kommune er der de seneste 6 år arbejdet med planer om at sætte møller op i Kastrup Enge. Et projekt, der tilsyneladende strander på, at der er en voldsom lokal protest. Og her kort tid før valget til kommunen, har mange politikere meddelt, at de ikke kan støtte projektet. Eftersom Kastrup enge var et rent landbrugsområde uden så mange fugle, har vi ikke villet protestere mod denne placering.

I Sønderborg arbejdes der på et projekt, hvor der skal stilles møller op i Lillebælt. Her bor der ingen, der protesterer. I Lillebælt er der ingen kommunegrænser, så det er lige før at Sønderborg kommune ønsker at opstille møllerne tæt på Halk nor og Helnæs på Fyn.
Her kan møllerne godt komme i konflikt med fuglene. Vi ved at der udgår en del forårstræk fra Tontoft Nakke på Nordals. I dofbasen kan vi læse, at der godt kan trække over 1.000 musvåger på en enkelt dag.
Ligeledes raster der mange dykænder i Lillebælt i træktiden.

Placeringen af den planlagte havvindmøllepark i Lillebælt
Kortillustration Sønderborg kommune

Vi ønsker ikke, at fuglene kolliderer med disse vindmøller. I bestyrelsen er dette noget, som vi skal have diskuteret. Er der nogen udenfor bestyrelsen, der kan komme med input, så modtager vi gerne dette.

Tyske undersøgelser viser, at bestanden af musvåger er gået voldsomt tilbage, hvor der er sat mange vindmøller op. Og man mener, at

der kan være en sammenhæng mellem mange møller og mange døde musvåger .

På Rømø ønsker Tønder kommune at rense op i nogle grøfter. DOF Sønderjylland har indgivet en indsigelse, da vi ønsker at skabe så gode forhold for vore sjældne vadefuglearter som f.eks. engrylen.
Atlas-projektet kører på sit sidste år her i 2017. Selv har jeg brugt mange timer i felten på at lede efter de fugle, der manglede at blive registreret. Det blev til flere syngende rødtoppede fuglekonger, hvor det også lykkedes at genfinde disse, så de kunne blive opgraderet til sandsynlige ynglefund. Ligeledes er jeg også stødt ind i fyrremejser og blåhalse.
I Sønderjylland er vi meget godt med med vores timetælleture. På forårstimetælleturen fik vi vist dækket samtlige kvadrater, og på sommertimetælleturen mangler vi kun et par kvadrater. Så en stor tak skal lyde til teamet, der har arbejdet med dette projekt samt de aktive bidragydere. Med de mange timer, som der er blevet lagt i projektet, er jeg overbevist om, at projektet kan bidrage med en masse ny viden om det danske fugleliv. Jeg er sikker på, at vi også kommer i mål med vores vintertimetælleture.

Nu står efteråret for døren. Vi har lige haft besøg af Klaus Malling Olsen, der gav os en række tips til bestemmelse af de lidt mere sjældne arter. Så nu forventer jeg, at vi finder en masse prærieløbere, stribet ryle og steppehøge. 😉

ALT I BYGGERI !
DIN PROFESIONELLE BYGGEPARTNER
SIB®
BYGGERI
Sjællandsgade 8-14 • 6400 Sønderborg
tlf. 74 42 49 19 • sib@sib.dk • www.sib.dk

SET OG HØRT

Af Karl Schlichter og Morten B. Hansen

15. maj 2017 - 31. august 2017

Oplysningerne til oversigten er taget fra DOF-basen, hvor det hovedsageligt er de sjældne fugleobservationer, som danner grundlag. Det skal derfor samtidigt være en opfordring til alle, at man indtaster sine observationer i DOF-basen.
Visse arter kan være markeret med (SU), og derfor skal observationen først forbi Sjældenhedsudvalget, før en endelig godkendelse af observationen accepteres.

Sort stork set 24. juli ved Brøns Enge

Hvidøjet and X Taffeland (SU) set 26. august i Mjels Sø
Det er svært med sikkerhed at sige, hvilke forældrefugle fuglen havde, men fotos viser, at fuglen havde elementer af begge arter i sig. Hvidøjet and findes ofte i Taffelandeflokke, hvorfor det ikke er overraskende, at disse arter hybridiserer. Det er første fund af denne hybridform i Sønderjylland. Hybridformen er siden årtusindeskiftet set næsten årligt i DK, men typisk i Østdanmark.

Steppehøg set 15. maj ved Astrup Enge og 18. maj ved Bremsbøl Sø

Prærieløber (SU) set 6. august i Saltvandssøen
Et klassisk fund hvad angår tid og sted. Fuglen er det 9. fund for Sønderjylland og de seks fund er fra "Kogene" og de tre resterende fund er fra Ballum. August måned er den bedste måned for prærieløber i DK og Margrethe Kog har med Danmarks eneste fund af to prærieløbere allerede bevidst, at det er en af Danmarks bedste lokaliteter for prærieløber.

Tredækker set 17. maj ved Rømø Nørreland

Langnæbbet sneppeklire (SU) set 10. juni ved Ballum Sluse og Forland samt den 21. juli ved Saltvandssøen
Det er kun i 1999 og 2013 at der har været fund af mere end én fugl i Danmark. To fund af formentlig to fugle er således ganske usædvanligt. De to tidligere fund fra vores område er begge fra Lakolk Klitsø i 1996 og 2005. Fuglen fra Saltvandssøen er senere set i Rickelsbüll Koog, men fuglen er kun set på den danske side på denne ene dag.

Terekklire (SU) set d. 27. maj ved Højer Vade
Fundet vil af SU blive regnet som en genganger, hvilket betyder, at den nu er set årligt i området siden 2008!

Sandterne set 29. juli på Lakolk Strand

Hvidvinget terne set i området fra den 7. juli til den 15. august med flere forskellige fugle på de klassiske lokaliteter som Saltvandssøen, Hasberg Sø og Nørresø.

Sydlig Nattergal set og hørt i perioden fra 21. maj til 5. juni på nordsiden af Nørresø og samme eller en anden fugl er også hørt syngende sporadisk ved roklubben i Tønder By i perioden 1.juni - 11.juni.

Flodsanger set og hørt i perioden 29. maj - 4. juni ved Kruså Å

Hvidvinget Korsnæb set 29. juli i Kirkeby Plantage, Rømø
Et spændende fund på et tidspunkt der indikerer, at vi på landsplan måske kan forvente en mindre invasion i løbet af efteråret.

Status fra Sjældenhedsudvalget

Følgende observationer er godkendt
Tilsyneladende ikke godkendt nogen observationer fra Sønderjylland siden sidst.

Følgende observationer er under behandling
Iberisk gransanger (Landsende 2016)
Hvidøjet and (Kruså Møllesø 2017)
Terekklire (Højer Vade 2017)

Følgende observationer er forkastet
Tilsyneladende ikke forkastet nogen observationer fra Sønderjylland siden sidst.

Fugletur til Kroatien - april 2017

Af Klaus Bo Jensen

Vi var 7 lokale OAS-medlemmer, der havde planlagt en årlig fugletur til et spændende fuglested i Europa. I år var valget faldet på Kroatien, der med sin beliggenhed burde kunne give os en mængde spændende sydeuropæiske arter samt forhåbentlig også nogle trækfugle "oven i hatten".
Vi besøgte området Dalmatien, der har et subtropisk klima. Området omfatter kyststrækninger, vådområder, rå indlandsbjerge, udtørrede græs- og buskstepper (maki) og agerland med bl.a. vin og oliven.

Den totale rute fordelt over 6 dage ifølge guidernes GPS-optegnelser (hjemtur lørdag ikke med)

Vi var knap så heldige med vejret. Temperaturer omkring ca. 12-17 grader, blandet solskin og overskyet, regnbyger og pænt blæsende af og til. Vejrliget samt formentlig forsinket træk gjorde, at vi manglede en del artsgrupper som rovfugle, sangere, tornskader, spætter og mejser. Men vi kom dog hjem med i alt 135 arter, hvilket vi var tilfredse med.

Vi havde købt en "fuld pakke" fra Val Tours, så vi alene selv skulle stå for flytransporten og køretur til Hamborg. Val Tours havde et fantastisk set-up. Alt var inkluderet: Egen minibus med chauffør og 2 guider hele ugen, og hotel med fuld forplejning af morgen-, middags- og aftensmad. Og vi blev begunstiget med nogle dygtige og hjælpsomme guider og chauffør, der alle også havde humor, så det var rigtig vellykket.

Lørdag den 22. april – Rejsedag.

Opsamling i lufthavnsbus af turdeltagerne: Kaj Abildgaard, Lars Peter Hansen og Klaus Bo Jensen fra Sønderborg, Per Berthing fra Broager, Vera og Orla Jessen fra Egernsund samt Peter Kjer Hansen fra Hostrup, Jejsing.
Vi fløj fra Hamborg til Split og blev afhentet dernede af en minibus og kørt ca. 2 timer nordpå til vores faste hotel i Biograd Na Moru. Første fugl i Kroatien spottede Per i lufthavnen – en gråspurv! Så var vi ligesom i gang. Den kunne jeg dog senere overtrumfe, da jeg spottede en stor hornugle i toppen af et træ ved vejsiden undervejs.

Senere på min altan hørte jeg ved 23-tiden et underligt metodisk kald, som Per og jeg ikke kunne greje. Til sidst enedes vi om, at det nok bare var en havnebøje, der gav lyd fra sig. Men næste morgen fortalte vores hovedguide Leonardo, at han sørme

havde hørt dværghornugle i den nærliggende pinjeskov – mysteriet var løst!

Søndag den 23. april – Zrmanja floden

Ugens rytme blev allerede her fastlagt. Morgenmad kl. 7 og afgang til dagens tur kl. 7.45. Områdets pinjeskov og haver blev ofte inden da brugt til morgen-obs'er. Vores første stop var ved en by i en klippekløft ned til en flod. Som altid var Milos (2. guide) kørt i forvejen, så han havde fugle klar til os: spansk spurv og gulirisk. På en borgruin optrådte 2 flotte blådrosler.
Næste stop var ved en tunnel i bjergene. Her blev vi beriget med hvidskægget sanger, klippesvale og middelhavsstenpikker. Alle var glade – en god start!

Blådrossel Foto: Per Berthing

Herefter kørte vi op til et plateau i bjergene. Vejret var pænt dårligt med en kold vind og overskyet, og deltagerne frøs bravt. Vi fik både alm.- og middelhavsstenpikker, og sørme om ikke en gransanger havde fundet vej op over de 1.000 meter. Klippeværlingen var dog desværre gået i skjul.

Turen fortsatte til et kloster-område, hvor frokosten blev indtaget. Området var fantastisk med klosterpark, rindende vand og vådområder. Omkring lå et markområde omkranset af lave højdedrag med buskbevoksning. Vi fik gode arter som sydlig nattergal, blådrossel, kalanderlærke, bynkefugl og tinksmed.
Hjemturen blev fortsat, men vi lavede lige et stop ved et udsigtspunkt med kik nedover en klippeslugt og ud til Zrmanjafloden. Der blev kikket på klippeduer, men pludselig blev der meldt om svævende rovfugl nede under os i slugten. Hva' dælen var det? Alle kloge hoveder blev lagt sammen og resultatet blev et "forsigtigt" ørnevåge! Leonardo fik heldigvis taget 2 gode fotos af fuglen under os. Næste dag bekræftede han vores bestemmelse efter nøje studier i hans håndbøger. Juvenil lys variant. Vild jubel!

Sidste fuglested ved floden Zrmanja gav lidt gengangere og lidt nye sangere. Den sidste del af hjemturen gav ikke nogle arter. Det var en generel observation, at der faktisk ikke rigtig var nogle fugle i luften under vore køreture i stærk kontrast til hjemme i Danmark, hvor vi har meget mere livlig aktivitet!
Hjemme på hotellets veranda mødtes vi alle over en god kroatisk fadøl, og vi fik afstemt de sete arter med listeføreren. Dette blev også til en god tradition! Pludselig råber Vera "vagt i gevær". Vi får alle set et drama udspille sig lige foran os. En tårnfalk (vor lokale viste det sig senere) slår en stær ud af en flok på ca. 10. Men hurtigt er en gråkrage over falken, og får frarøvet byttet. Den lander på taget af et nærliggende hotel, og går "i flæsket" på den stakkels stær, der faktisk skriger hjerteskærende i flere minutter! Kragen æder lidt af stæren, men gør ikke fuldt "kål" på den. Og de efterfølgende dage kan vi faktisk stadig observere stæreresterne på taget – godt klemt fast i noget metalgitter på taget. Naturen er grum – men interessant!

Mandag den 24. april – Øen Pag

Vi besøgte "turens perle" indsøen og vådområdet Jezoro Velo Blato. Ved ankomst så vi straks 2 aftenfalke, ligesom en flok sort ibis hilste på. Men højdepunktet var dog en kirkeugle, som Lars Peter spottede på et stengærde. Rigtig flot, sjældent syn. Søen var dejlig artsrig, og i flæng kan nævnes 5 hejrearter (top-, silke-, sølv-, purpur- og fiske-), stenhøne, triel, toplærke, sortklire, dværgskarv, hærfugl og hvidvinget terne.

Efter et par timer fortsatte vi nordvest over på øen. Vi gjorde et ophold i et agerlands område med spredt rørbevoksning og buske. Her vrimlede det nærmest med bynkefugle, men også flokke af svaleklirer. Vi sluttede af ved en lille sø ud til havet, og godt for det! Det myldrede med fugleliv, og vi fik bl.a. flotte obs'er af dværgryle, atlingand, dværghejre og damklire.

Sort ibis
Foto: Klaus Bo Jensen

Efter aftensmaden havde vi taget imod Leonardo's tilbud om en tur i den nærliggende pinjeskov for at prøve at få dværghornuglen fra tidligere. Og med hvilken succes! Vi havde faktisk et kor af 3 ugler, så vi var rigtig glade.

Alt i alt var dagen turens bedste hvad angår sete dagsarter, idet vi nåede op på i alt 73 arter!

Tirsdag den 25. april – Nationalpark Krka

Rødhovedet tornskade
Foto: Klaus Bo Jensen

Inden dagens afgang blev der som sædvanlig gået morgentur, og Vera brillerede med en vendehals i pinjeskoven. Første stop på turen var på en højslette, hvor vi fik mange interessante arter som markpiber, rødhovedet tornskade, kalanderlærke, pirol og den allermest sjældne: østlig mestersanger, som guiderne var lykkelige for (…….også os !). Vi fortsatte til byen Skradin, der ligger i Nationalparken. Vi sejlede et kort stykke ud til et klippe-/skovområde med et fantastisk vandfald. Da båden lagde til, blev vi hilst velkommen af en cettisanger. Men selve skoven skuffede fælt – vi hørte nærmest kun bogfinker og munke – intet andet! Heldigvis holdt vi på hjemturen ved søen Visovac. Vi delte os op i to grupper, da nogle alene ville obs'e ved P-pladsen og andre ville ud på en lidt længere runde omkring søbredden. Vi fik nogle gode arter ud af anstrengelserne som bl.a. drosselrørsanger, nathejre, biæder og stylteløbere.

Onsdag den 26. april – Nationalpark Paklenica

Hele dagen skulle tilbringes i nationalparken, der er en del af området ved Velebitbjergene. Vi besøgte en længere kløft, som blev gennemgået i et roligt tempo (vi er jo folk lidt oppe i årene!). Vi blev budt velkommen af en "syngende" dværghornugle samt blådrossel, så en godkendt start! Over os så vi gråsejlere og alpesejler – og selvfølgelig ægte klippeduer og klippespætmejse! Men rovfuglene svigtede os – vi havde kun adskillige tårnfalke og intet andet! Men hvad gør det, når man pludselig står overfor en gemse, der selvfølgelig står fotoklar på en klippeafsats!

(*til Kaus Bo: en gemse er ikke en fugl, og hører egentlig ikke til i et fugleblad, heller ikke selv om der er noget, der hedder gemsefjer! Red.)*
Områdets spændende spættearter havde heller ikke lyst til at vise sig, så det var et "lille plaster på såret" af vi fik en del slanger, stålorme, svalehale og en dagsaktiv flagermus over vandet.
På nedturen kom regnen desværre, så nedfarten blev pludselig lidt for spændende pga. de glatte sten. Men vi kom da ned uden mandefald eller skader!
Køreturen hjem bød kun på en hedehøg, så lidt rovfugl fik vi da!

Torsdag den 27. april – Miletici og Ljubace bugter – Nin saltsøer

Uden nogle morgen- eller køreturs-obs ankom vi noget "udhungrede" til Miletici bugten. Heldigvis havde vi med det samme en flot rødstrubet lom med bytte-fisk i næbbet. På et lille stenrev ud for os stod strandhjejlen og viste sig frem. I baglandet hørte vi vagtel og stenhøne og fik en flot poserende turteldue i et træ. Så var morgenens trængsler glemt! De fleste af os søgte længere ned ad stranden og blev da også belønnet med bl.a. vendehals. Lars Peter ville det dog anderledes, da en særlig lom drillede ham. Han blev stående og obs'ede vedvarende. På vores tilbagevej blev vi inddraget, og efter en længere "votering" blev vi enige om at give ham en sortstrubet lom! En anden fugl, der længe drillede os pga. "forkerte" farvetegninger, viste sig at være en islandsk ryle i vinterdragt.

Skestorke og sortklire
Foto: Klaus Bo Jensen

Vi fortsatte turen til byen Nin, hvor de fabriksmæssigt indvinder salt fra store vådområder. Det regnede under hele opholdet, men hvad gør det, når "saltsøerne" giver os dværgterne, skestork, hvidbrystet præstekrave, styltløber og krumnæbbet ryle for bare at nævne nogle få arter.
Efter en frokost "i det fri" søgte vi imod Ljubackibugten og fandt et læskur for den vedvarende regn. Vi fik igen et eksemplar af begge lommer. Hertil fjordterne, hvidskægget sanger og grå fluesnapper. Og sørme om ikke 2 hærfugle valgte at fouragere direkte på strandbredden et stykke fra os!
Resten af dagen forløb fuglemæssigt stille og roligt.

Hvidskægget terne
Foto: Klaus Bo Jensen

Fredag den 28. april – PP Vransko Jezero

Dagen var afsat til det nærliggende fuglereservat ved Vranasøen (Kroatiens største naturlige sø), der ligger kun ca. 10 km. syd fra vores "basis-by" Biograd Na Moru. I den vestlige ende var der et fint gangsti-system med 4 platforme. Vi havde

flotte obs. af bl.a. hvidskægget terne, silke- og tophejre samt igen lidt af turens "fåtallige sangere" med cettisanger og drosselrørsanger.
I den vestlige ende ligger også en ringmærknings-station, hvor begge vores guides havde gjort frivillig tjeneste. I det hele taget er "Birding" rimeligt "i sin vorden" i Kroatien, og Leonardo opfordrede os da også til at bringe budskabet med hjem til Danmark om, at man faktisk er MEGET velkommen til at kontakte ham for f.eks. 1 uges egenbetalt ophold med net-indsamling og ringmærkning af fugle. Man kan bo primitivt på fuglestationen og hygge med fælles madlavning m.v. Hermed givet videre!!

Tredje kørselsstop var lidt nord for søen, hvor vi holdt inde ved et højdeplateau. Her ville vi igen afsøge området for stenhøne, men den var ikke i "besøgs-humør". Til gengæld fik vi en flot, synlig østlig mestersanger – hvabeha'r! Vi gik videre op til en flot, rund stenhytte, hvor vi havde et fantastisk view over søen. Omkring os fløj tornirisk, og over søens rørskove under os havde vi både hedehøg og rørhøg.
Frokost blev indtaget i et nærved liggende kirkeområde. Efter hurtig "affodring" blev det parklignende område afsøgt med gode arter som rødrygget tornskade, gulirisk (rede med 3 unger) og spansk spurv.
Videre til et landbrugsområde – Berkovic - hvor vi måtte "nøjes" med arter som rødhovedet tornskade, bomlærke, sydlig nattergal, alpesejler, bynkefugl og hvidskægget sanger som "high-lights".

Hvidskægget sanger
Foto: Klaus Bo Jensen

Hjemturen i regnvejr var ikke helt tidsspilde! Pludselig på nogle markveje fik vi hele 3 aftenfalke, der rastede i området. Jamen, hvor heldig kan man være!
- og så fredag aften !

Vi havde aftalt en festaften på hotellet med vores 2 guider og chaufføren, hvor vi inviterede på middag og underholdning!! De "kvitterede" dog først med et flot "Power-Point-Show", hvor de havde samlet ugens fotos, deres artsliste og daglige GPS-koordinat-tur-kort (som sagt: en All-Inclusive-Tur). Vi "gengældte" så med en ide, der allerede havde "indsneget" sig tirsdag aften hos nogle at turens "fest-originaler"!!
Vi fremførte et show, hvor alle 7 tur-deltagere "iklædte" sig en "tur-rolle", hvor vi på max. 10 sekunder optrådte som "arter" fra ugens tur!!! Vi havde nogle fantastisk sjove "performances" og vi "jizzede", sang og vingebaskede således:
Lars Peter "kirkeugle" – Peter "brushane" – Kaj "jordkreds" – Per "hvidskægget sanger" – Vera "toplærke" – Klaus "kalanderlærke" og Orla "strømand".
Guiderne skulle så gætte de forskellige arter og det lykkedes dem faktisk at få……
3 ½ art!! Så vi kvitterede med et OAS-Diplom med "ret til at deltage i OAS-Safariturен samt at være vor "Kroatiske forpost"!!

Lørdag den 29. april – Hjemrejsedag med 2 fugle-stop

Alle sov en time længere! Morgenobs. i 3 forskellige grupper gav bl.a. flotte fotos af vendehals og turtelduer! Efter en "sidste nadver" på hotellet blev vi afhentet af chauffør Marko og kørt sydover imod Split. Vi stoppede ved et lille engområde, hvor tinksmed, svaleklire, rødrygget tornskade og tophejre præsenterede sig flot. M E N - vi vil huske opholdet for vores "pelikan"!!

Turtelduer
Foto: Per Berthing

" Pludselig så vi en stor hvid fugl lette fra en kanal i en græsmark ca. 100 m fra os, og den fløj meget tungt og trægt i en retning væk fra os og søgte ud til en søbred. Første bud var en pelikan! Jeg fik taget nogle hurtige billeder, men det var svært i sollyset at se, hvad det var. Vi så en skarp afskåret hvid hale og slanke vinger. Og under fuglen var der en tydelig rødlig fisk. Var det en rovfugl? Vi undersøgte billederne i bussens mørke, men den lille skærm røbede intet. Først hjemme i DK og med computerens forstørrelse kunne jeg se, at det var en middelhavsmåge! Men fisken! Den må fuglen have haft i næbbet, og den store fisk var derfor nok skyld i den tunge flyveopvisning."

Vi lavede det sidste fuglestop meget tæt på lufthavnen ved et vådområde ud til havet. De flyvende fugle måtte kæmpe om luftrummet med de landende flyvemaskiner! Det var et dejligt område, der kastede både purpurhejre, rørsanger og sydlig nattergal af sig.

Vi lettede fra Split kl. 20.20 og ankom i Hamborg omkring kl. 22.25. Herfra tog vi en lufthavnsbus det sidste stykke hjem til Danmark. Jeg ankom godt træt kl. 02.30 til min lejlighed**. En super ferie var hermed slut.**

Tophejre
Foto: Per Berthing

Turdeltagere:
Orla Jessen, Lars Peter Hansen, Klaus Bo Jensen, Vera Jessen, Kaj Abildgaard, Peter Kjer Hansen og Per Berthing

Support ved:
Val Tours, Biograd Na Moru. www.croatiabirding.hr
Leonardo Grubelic leonardo.grubelic@gmail.com

Set og hørt på turen

- Der blæser en kold, kold vind på højdeplateauet på 1. dagens tur. Vera og Lars Peter skutter sig højlydt, hvilket får Klaus til at udtale: "Jeg kan ikke høre fuglesang for bare klagesang!"

- Hvad kalder man en gråand, der kæmper sig op mod strømmen i floden Krka?:.....En strømand!

- Hvad kalder man en gråkrage, der sidder i "vores stæretræ" overfor verandaen?:.....en "grå stær"

Turens eneste murløber

Silkehejre
Foto: Per Berthing

STORMENGENE I OMSKIFTELIGT VEJR

Af Jan Ravnborg

Lørdag d. 19 august åbnede Fuglværnsfonden leddet til det 41,7 ha store reservat på det sydlige Rømø, og en lille flok på 8 begav sig udover engen. Fra morgenstunden var vejret grumset, men da turlederen (undertegnede) endelig dukkede op, var vejret så hæderligt, at der var bred enighed blandt de fremmødte, at regntøjet nok kunne blive i bilen. Men selv erfarne fuglekiggere kan blive snydt af naturens luner og en halv time efter, midt ude på engen, stod vi som en flok køer med ryggen mod vinden, mens torden og haglagtig regn piskede ned.

Vi blev så gennemblødte, at en enkelt valgte at gå tilbage og stemningen var klart til en kort tur. Men igen var vejret underligt og vi fik det fineste sensommervejr og var hurtigt gået tørre og varme igen. Men da der ikke var ret meget andet end strandsejlere på stranden, begav vi os mod Havneby for at finde de røde snepper. Vi blev belønnet med en fin lille flok på et par hundrede kobbersnepper og på engene var trekløveret på plads, hjejler, viber og stære i en rimelig flok.

Stormengene ligger udenfor digerne og bliver derfor saltvandspåvirket og i løbet af efteråret og vinteren kommer højvandet langt ind på engen. For de planteinteresserede er der også en del at se på, bl.a. den ikke helt almindelige **klokke-ensian**. Engene bliver afgræsset af kvæg og et par heste hele sommeren.

Klokke-ensian
Foto: Jan Ravnborg

Hvert år i marts/april har vi en fugletur/affaldsindsamling i reservatet og det er forunderligt, hvad man kan finde, stort set alt sammen drevet ind fra vadehavet. I år var der ekstra bonus i form af en flaskepost, umiddelbart en afskedshilsen til en afdød kvinde.

HaveJan.dk
Jans Stubfræsning · Tlf. 28 14 44 64

Faglært Anlægsgartner,
Have- & landskabstekniker

Jan Ravnborg

Nørrehedevej 11, Østerby • 6280 Højer
Telefon: 28 14 44 64 • jan@havejan.dk
www.havejan.dk

MINE MURSEJLERE

Af Trols Thorstein

Jeg tror, det er et par år siden jeg skrev om ynglende mursejlere i min stærekasse. Det viser sig, at fuglene kommer igen hvert år – de lægger 2 æg midt i juni, og når jeg vender tilbage efter sommerferien tænder jeg spændt for mit fjernsyn på kanal fugl og kigger i kassen. Ynglesuccessen må siges at være ret god – to store unger ligger tæt i reden, hvor de til tider bliver fodret af en af de voksne fugle. Pludselig en dag er de væk – jeg har fulgt dem fra æg til flyvefærdige unger. Spændende at se når mursejlerne forhåbentlig vender tilbage til næste år – jeg glæder mig allerede. Sjovt har det altid været lige at kunne se efter, hvordan de nu havde det derude – ja, der var altså lige det år, hvor jeg tror de vistnok havde fundet ud af, at jeg spionerede – de havde i hvert fald hængt noget for kameraet! Det er usædvanligt med en stærekasse som redested, og jeg observerede da også, at de til tider havde det lidt svært med denne dybde i kassen – det var måske lidt svært at komme op til hullet. Jeg ville jo gerne hjælpe, men på den anden side kunne man måske udvikle en ny art med nogle længere tæer, som kunne hjælpe dem – evolutionen tager ikke nødvendigvis tusind år, har jeg læst. Nå – jeg forbarmede mig over dem og klistrede smergellærred på indersiden af kassen og lagde noget i bunden af kassen, så den ikke blev så dyb.

Traditionen tro var der to æg i min kasse før jeg tog på ferie – og der var to store unger at se, da jeg kom igen efter ferien. Der gik ikke mange dage før den ene var fløjet – og nu var der så en tilbage.

Så gik der en lille uge før den sidste kom ud – og jeg måtte faktisk ud for at hjælpe den lidt! En dag jeg kom ud på min terrasse så jeg en mursejlerunge ligge i græsplænen – den lå der med udbredte vinger og lignede en lille flyvemaskine, der var stået totalt på næsen. Den var jo fuldstændig hjælpeløst fortabt der, så jeg tog min stige og satte den op på taget af min garage. Der lå den så længe og sundede sig lidt, men jeg kunne da godt se, at den vraltede hen mod kanten, og en times tid efter var den fløjet. Var det så virkelig ”min mursejlerunge”? Jeg tændte straks for kanal fugl og konstaterede at

Mursejler - unge
Foto: Troels Thorstein

kassen nu var tom – så det var altså min. Hvordan den så er vraltet om i min forhave fra kassen i baghaven, ja det glemte jeg at spørge den om.
Jeg ved godt, at man kan købe en rigtig mursejlerkasse – så ville de jo få et hjem, de skulle gå ind i og ikke ned i – ja man kunne jo hænge en mursejlerkasse op ved siden af stærekassen og så se, hvilken en, de foretrak, men nu tør jeg jo næsten ikke lave om på traditionen og oplevelsen med mine mursejlere. Det må jo være ungerne fra sidste år, som kommer igen for at yngle i min kasse – men hvordan finder de ud af, hvem der skal arve godset?

MORGENSANG
Af Gunnar Andersen

Jeg har to sangdrosler, én i hver sin ende af haven. De synger stadig rigtig meget (1. juli) og særlig aften og morgen. Omkring Skt. Hans begyndte de præcis hver morgen kl. fem minutter i halv fire.
Den på billedet er noget særligt. Den har sit lille rønnetræ, hvor den næsten altid sidder midt i træet, aldrig oppe i toppen, som andre sangdrosler gør. Så har den en meget spec. figur eller sats, som den bruger meget ofte: Ti-Ti-Joy, Ti-Ti-Joy, Ti-Ti Joy. Den synger meget intenst, og den bruger også alle de satser andre sangdrosler har. Den anden i den anden ende af haven bruger aldrig denne spec. sats. Det er ligesom, at de til tider hidser hinanden op, eller konkurrerer. Desuden er den slet ikke sky. Jeg kan arbejde eller stå 3 m fra den. Det har jeg ikke oplevet tidligere år. Vi har megen fornøjelse af den, og da træet ikke står så langt fra soveværelsesvinduet, går vi ikke glip af dens lange koncerter tidligt om morgenen.

EN SVALE I HÅNDEN….

Af Kim Hagen Andersen

Jeg var lige kommet til Finland for at arbejde, da min datter ringede og spurgte, hvad en svale spiste ."Insekter" svarede jeg…. "Hvad nu da??" Hun havde fundet en svale som var blevet smidt ud af reden. "Lad den ligge, den kan ikke reddes." Men så let ville hun ikke give op, skulle det vise sig.

Jeg erindrer tydeligt, hvordan jeg som knægt havde fundet en ride ved Sebbelev strand og brugte hele min sommerferie på , at få den på vingerne igen. Det lykkedes i øvrigt.

Nå, der går cirka en time så ringer hun igen: "Er der ikke noget andet vi

kan give den?". "Prøv med melorm". Fuglen havde ikke udviklet fjerene på den venstre side. Men som dagene gik, kom der gang i dem. Jeg fik tilsendt billeder, hvor den forsøgte at flyve, og hvor den åd melorm. Fuglen blev døbt Svalis.

Da jeg efter en måned kom hjem, kunne den "flyve" nogle runder på badeværelset, men det var ikke stabilt, den trak lidt til venstre. En uge senere, kunne den fint tage nogle runder i stuen og den landede på vores skuldre når den var sulten og ville have melorm. Skulderen var et yndet sted at sidde, der fra kunne den få det hele med,. Det kostede dog en del vask af T-shits.

To dage inden vi skulle på ferie på Bornholm slap vi den løs ude på marken hvor vi bor. Den fløj en runde og baskede så op til den store flok som var over huset. Til at begynde med jagtede de andre svaler den, men da der var gået lidt kunne vi ikke længere udpege den fra de andre.
Vi håber, at den klarer sig, og at den vender tilbage næste år for at bygge rede her ved os, og de mange andre svaler som bor her……
Go' tur til de varme lande.

OPSLAGSTAVLEN

Forvirring omkring medlemskab og Panurus

af Kaj Abildgaard

Jeg fornemmer, at der til tider kan være lidt forvirring omkring medlemskab og Panurus, så jeg vil lige ridse reglerne op.
Der er 2 fugleforeninger i det sønderjyske.
DOF Sønderjylland, som er en afdeling af den landsdækkende forening.
Ornitologisk Forening for Als og Sundeved (forkortet OAS)

OAS er stiftet i 1965 og er dermed den ældste af de 2. Der er ca. 150 medlemmer, hvoraf 56 er med i begge foreninger. Hovedområdet er omkring Sønderborg, men der er mange medlemmer, som bor længere væk.

DOF Sønderjylland har flere medlemmer (lidt over 300?) og dækker stort set op til Kongeåen.
Hos OAS er der kun 1 kontingenttakst, nemlig kr.150 årligt.
Hos DOF kan man være alm. medlem til kr.325 årligt eller kernemedlem til kr.470. Man får ved sidstnævnte medlemskab en del flere blade mm bl. a. i Sønderjyllandsområdet Panurus.
Endelig er der et ungdomsmedlemsskab (under 27 år) til kr.235. Her får man publikationer, som om man var kernemedlem.

Hvem får så Panurus, som er et fællesblad for OAS og DOF SDJ.:

* Alle OAS medlemmer
* Alle kernemedlemmer i Sønderjylland
* Abonnenter, som ikke ønsker eller ikke kan være medlem af de 2 foreninger (pris kr.150)

TRIX OG FEDE FIDUSER TIL FUGLEKIGGERI.

Af Kim Hagen Andersen

En lille artikel om hvordan man finder fuglene. Der er en del der siger, at de har svært ved at finde fuglen, når de er på tur. Jeg vil her forsøge at komme med nogle af de ting, jeg gør når jeg er på tur.

Først er der nogen speciel fugle jeg vil se, så er **DOF-basen.dk** er et godt sted at gå på opdagelse. Hvilke fugle der er set hvor, og hvornår nogle er endda markeret med præcis position på kort. **Tag med på fugleture**, her kan man måske fritte lidt hos en af "nørderne", hvor der er mulighed for at se den/de fugle man ønsker at se. Fugleturene er også gode steder at lære nye folk at kende, der måske kunne tage dig med hen til et nyt sted, som man ikke lige kendte til.

Hvis man skal finde fugle skal man også vide lidt om hvor arterne helst opholder sig. Eks. man tager ikke i en skov for at finde svaner. Læs bøger om fugle, der er en masse på markedet. Steder som er gode at "besøge" er vandhuller, steder med spredte træ og buske, evt. hvor der er afgræsning af dyr, her er der insekter både flyvende og nogle i det korte græs som er let tilgængelige for fuglene. **Generelt, hvor der er mad og gemmesteder (helst begge dele) er der også fugle.**

Gå STILLE og roligt afsted når du er ude, du er ikke på gåtur, men på fugletur. Lav ofte stop og bliv stående nogle minutter og se dig omkring, så falder der lidt ro og fuglene kommer "frem" igen.

Går du langs hegn eller skov gå da lidt ude fra disse (hvis det er muligt) da dette vil gøre det lettere at få øje på fuglene, og du kan være på forkant med hvor den landede længere fremme.

Gå så vidt muligt i skyggen, her er du lidt sværere at se, gå så du har solen i ryggen, da vil farven på fuglen passe til det, du ser i fuglebogen (som regel).

***Huskeremse de tre B'er**: Belysning, bevægelse, baggrund.*

Ser du noget så tag kikkerten op og se. Tro ikke bare, at "det er nok en sten, pind eller noget græs". Skan området godt med kikkerten stille og roligt, tit opdager man først fuglen 2. gang man "kikker" forbi. Se efter på hegnspælene, en fugl kan falde helt i med pælen. En vandrefalk eller musvåge kan ofte sidde og ligne en forlængelse af pælen ☺. En rovfugl/ugle, der sidder tæt op ad en træstamme kan også let overses.

Vandhuller søer og bække er gode steder for fugle at søge føde, brug god tid her med kikkerten, de kan være rigtig svære at se, hvis de ligger/sidder i sivkanten, eller bag den forreste række siv rør.

Lyt til lydene omkring dig selv små pip, skrig eller grynt kan være den fugl, du har ledt efter hele dit liv. ☺ Forvent ikke at fuglen altid har "fuld sangtekst" ofte er det bare små "kald" den laver.

Hvis en hel flok fugle pludseligt letter så se op, det kan være en rovfugl, der har skræmt dem på vingerne, derved får man også tit nogle fugle at se, der måske havde "gemt sig i flokken" når de alle letter. Her tænker jeg på vadefuglene som går sammen med andeflokke på lavt vand, de vil nemlig flyve i en flok for sig selv.

Ved store siv områder bør du stå så du har sivtoppene i hovedhøjde, da er det lettere at se fuglen når de lige flyver hen over toppene.

Prøv at tænk en fugletur lidt som en jagt. Der kan pürshes eller stå på post, eller en

kombination, (ingen klapjagt tak ;-). Brug eventuelt en lille klapstol og sæt dig en halv times tid og se, hvad der kommer forbi. Brug terrænet og stå på små forhøjninger, der giver lidt udsigt, brug hegn og forsænkninger til at komme uset længere frem i terrænet, men husk at stoppe op og tjekke med kikkerten. Ofte kan man ikke finde fugle igen fordi man står i en anden vinkel.
Vil man gerne lidt tættere på fuglen, gå da stille og roligt med et par små skridt ad gangen. Men gå ikke så tæt, at fuglen føler sig truet og flyver. Har du set det du ville så vend om og gå igen, lad fornuften råde. Dette skal man tænke på når man fotograferer, da har man let tilbøjelighed til liiiige at skulle lidt tættere. Der kommer jo måske andre, der også gerne vil se fuglen. Her tænker jeg på de lidt mere sjældne arter, når de byder sig til i vores områder, og når fuglen ligger på rede.

Færdsel i naturen

I offentligt ejede skove

Man må færdes hele døgnet i Naturstyrelsens skove og i skove ejet af offentlige stiftelser, kommuner, andre statsinstitutioner eller folkekirken.
Er man til fods, må man gerne færdes uden for veje og stier.
Er man på cykel skal man holde sig på veje og stier.
Man skal rette sig efter skiltningen.

I privat ejede skove

I privatejede skove er der adgang fra kl. 6 til solnedgang.
Man må færdes til fods og på cykel, men *kun på skovveje og stier*.
Al motorkørsel i skoven er forbudt.
Hvis skoven er under fem hektar, må skovejeren godt lukke den for offentligheden.

Det åbne land

På offentligt ejede arealer

Mange heder, enge, søer og andre udyrkede arealer er statsejede og tilhører os alle. Her må man færdes hele døgnet.

Militærets arealer

Der er ofte særlige regler for militærets arealer. De kan være indhegnede. Flere steder er der åbnet for adgang for publikum - men kun i afgrænsede områder og på bestemte tidspunkter. Reglerne er forskellige fra sted til sted, og man må orientere sig på lokale opslag eller ringe til kasernen og høre nærmere.

På privatejede arealer

Den største del af Danmark er landbrugsland med marker, græsningsarealer, markstier m.m., som for det meste er privatejede. *Overalt skal man tage hensyn til naturen, landbrugsproduktionen og til den private ejendomsret samt respektere de skilte, man møder på sin vej.*

Det er tilladt at gå og cykle på veje og stier i det åbne land. Ejeren har dog lov til at forbyde færdsel, hvis den er til væsentlig gene for privatlivets fred, for produktionen eller for dyre- og plantelivet.
På private, udyrkede arealer, der *ikke er indhegnede*, må man færdes til fods fra kl. 6.00 til solnedgang.
Der er også adgang til indhegnede, udyrkede arealer, hvis der ikke er græssende husdyr, hvis du kan komme derind gennem låger, stenter (*passage i en indhegning red.)* og lignende og hvis der ikke er skiltet mod adgang. Spørg om lov tro ikke bare, at du sikkert godt må.

Strand

Strandbredder og andre kyststrækninger er åbne for færdsel til fods. Retten til færdsel, gælder kun langs strandbredder ved havet.
Bredder langs ferskvandsområder kan være spærret for offentligheden.
Se i øvrigt: Skov- og naturstyrelsens hjemmeside.

GENERELT: VIS HENSYN NÅR DU FÆRDES I NATUREN!

KOMMENDE FUGLETURE I SØNDERJYLLAND

OAS/DOF SØNDERJYLLAND

Af: Palle Rosendahl Larsen

Det tyske Vadehav ved Schlüttsiel.
Lørdag den 9. september - kl. 9.00
Vi vil bl.a. se flere hundrede skestorke samt ænder, vadere, gæs, småfugle og rovfugle.
Mødested: P-pladsen ved Tønder Svømmehal, Sønderlandevej 4.
Der er samkørsel. Husk pas og madpakke.
Varighed: 4 timer.
Turleder: Inger Sønnichsen, tlf. 23 62 99 34

Oldenor, Bundsø og Mjels Sø
Lørdag den 30. september - kl. 9:00 – 12:00
Men den nye Bundsø har vi fået endnu et godt fuglested på Nordals. Vi vil besøge alle 3 søer, som hver for sig har en del arter.
Mødested: P-pladsen ved pumpehuset ved Mjels Sø.
Turleder: Gabor Graehn og Hans J. Leth Hansen.
Tlf. hhv. 42 72 04 40 og 29 78 69 70.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland. Ring evt. om samkørsel.

Trækfugle på Sydrømø.
Søndag den 1. oktober - kl. 09.00
Efterårstrækket er på sit højeste og luftrummet over Rømø er godt fyldt op. Masser af småfugle raster i krat og skov, mens tusinder af gæs, ænder og vadefugle nyder godt af Vadehavets rigelige fødemængder. På en rundtur ved Stormengene holder vi holder også øje med drosler, finker og pibere, som er på vej sydpå.
Turen varer ca. 3 timer. Højvande 11.10
Leder: Jan Ravnborg og Martin Iversen
Mødested: P-plads for enden af Stormengevej/Rimmevej ved Stormengene.

Storspover - Foto: Svend Ove Jensen

Bremsbøl Sø - trækfugle ved grænsen og Sort Sol som bonus
Fredag den 6. oktober - kl. 17.00
Efterår og fugletræk. Ved Bremsbøl Sø krydser fuglene grænsen på deres vej mod syd. Vi kan opleve ænder, vadefugle og småfugle … og er vi heldige, ser vi de enorme stæreflokke gå til ro i rørskoven ved Hasberg. Mange af dem passerer lige hen over Bremsbøl Sø.
Turen varer ca. 2 timer.
Leder: Martin Iversen
Mødested: P-plads ved Bremsbølvej 2, 6270 Tønder.
Solnedgang 18.50

Gåsetur til Ballum Sluse.
Lørdag den 28.oktober - kl. 8.00
Mødested: P-pladsen ved Ballum Sluse.
Varighed: 3 timer.
Turleder: Jan Ravnborg, tlf. 28144464.

Kegnæs
Søndag d. 29. oktober - kl.10:00 til kl.12:30.
Vi ser på, hvad der er ved Hjortholm enge og Hartsø samt havet syd for Kegnæs
Mødested: P-pladsen ved nordenden af Drejet.
Turleder: Viggo Petersen. Tlf. 51 35 13 73.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland. Ring evt. om samkørsel.

Bustur til marsken for at se på gæs mm
Lørdag den 4. november - kl. 8:15 -16:00.
Store flokke af gæs samles og finder deres føde inden trækket går videre.
Også en del rovfugle plejer at finde vej til "Spisekammeret".
Af hensyn til kørsel skal vi have bindende tilmelding senest 1/11. **Turens pris kr.150** pr. deltager. Derfor kun for OAS medlemmer. Mødested: Kirketorvet, Sønderborg. Evt. opsamling?
Turleder: Orla Jessen. Tlf. 23 20 13 43. **Arr.: OAS**

Formiddagstur til Gråsten Søerne
Torsdag d. 9. november - kl. 9:00 - 11:30.
Normalt ses ret mange arter, nogle i tusindvis.
Mødested: P-pladsen ved Slotshaven.
Turleder: Lars P. Hansen. Tlf. 40 87 62 44.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland. Ring evt. om samkørsel.

Kelstrup Plantage. *Ny lokalitet prøves*
Lørdag d. 18. november - kl.10.00 til kl.12.30
Med lidt held kan man finde sortspætte, huldue mm
Mødested: U-formet P-plads ved Stokkebrovej
Turleder: Klaus Bo Jensen. Tlf. 50 94 33 63
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland. Ring evt. om samkørsel.

Formiddagstur til Sandbjerg Møllesø
Søndag d. 26. november - kl.9:00 til kl. 11:30.
Vi ser ofte isfuglen, men søen er ellers tilholdssted for mange andefugle.
Mødested: Ved slottets parkeringsplads.
Turleder: Gabor Graehn. Tlf. 42 72 04 40.
Arr.: OAS/DOF-Sønderjylland. Ring evt. om samkørsel.

PANURUS

Udgives af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) Sønderjylland og Ornitologisk forening for Als og Sundeved (OAS).

Oplag: 400 eksemplarer.
Tryk: A. Søe-Knudsen, Stoholm
ISSN0904-5619

Løst abonnement
Pris: kr. 150,00
Som indbetales på kontonummer 7970 0114097 (Sydbank) og mærkes "Panurus"
Husk at oplyse navn m.m.
NB: Må ikke bruges til indbetaling af kontingent til OAS.

PANURUS er et fælles medlemsblad for DOF-Sønderjylland og Ornitologisk forening for Als og Sundeved (OAS). Bladet udkommer som udgangspunkt med 4 årlige numre.
Synspunkter der kommer til udtryk i artikler m.m. , dækker ikke nødvendigvis foreningernes holdninger. Eftertryk i uddrag er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Bladets formål er

- at formidle sønderjyske ornitologers naturoplevelser.
- at formidle den løbende diskussion om naturbevarelse.
- at være til gensidig inspiration.
- at formidle ornitologisk viden om primært den sønderjyske fuglefauna.

Redaktion m.m.

Viggo Petersen
Kongshoved 5
Kegnæs
6470 Sydals
5135 1373
petersenviggo@gmail.com

Gabor Graehn
Nyvang 10
6400 Sønderborg
gaborgraehn@gmail.com

Produktionsplan for 2017

- Deadline for nr. 1 er 15. februar
- Deadline for nr. 2 er 15. maj
- Deadline for nr. 3 er 15. august
- **Deadline for nr. 4 er 15. november**

Artikler sendes til Gabor eller Viggo som Word-fil. Billeder og illustrationer sendes som jpg-fil/jpeg-fil eller som papirfoto /tegning til scanning (ønsker du sidstnævnte retur, bedes du notere det).

Besøg DOF-Sønderjyllands hjemmeside på **www.dof-syd.dk** eller se på Facebook.
Her finder du masser af oplysninger om lokalafdelingen, aktuelle nyheder, forum og galleri, samt tidligere numre af PANURUS.
Mødestedet for sønderjyske ornitologer

Besøg også **www.oasweb.dk**
OAS hjemmeside med ture, fotos og blog.
Her finder du også tidligere numre af PANURUS

Med ca. 400 modtagere har PANURUS en stor læserskare. Bladets indhold bygger på artikler og billeder, der genspejler medlemmernes oplevelser. **Vi modtager derfor gerne artikler/billeder fra dig. Disse vil blive bragt med minimal redigering.**

Redaktionen opbygger et billedarkiv om Sønderjyllands natur og fugleliv. Til dette arkiv modtager vi gerne billeder fra medlemmer fra hele landsdelen. Alle skarpe billeder har interesse. og kan sendes til redaktionen som jpg- og jpeg-filer.
Angiv gerne oplysninger om billedet (hvem, hvad, hvor, hvornår).
Ved gengivelse i PANURUS vil fotografen altid blive krediteret.

STØT VORE ANNONCØRER - DE STØTTER OS

Dansk Ornitologisk Forening Sønderjylland

Formand: Jørn Vinther Sørensen
Kongevej 64
6100 Haderslev

Tlf.: 7453 1720 / mobil: 2080 3916
mail: jorn.vinther.sorensen@gmail.com

www.dof-syd.dk

Kontingent opkræves af hovedforeningen.

Ornitologisk forening for Als og Sundeved

Formand: Kaj Abildgaard
Johan Skjoldborgs Vej 3
6400 Sønderborg.

Tlf.: 3020 8456
mail: abildgd@stofanet.dk

www.oasweb.dk

Kontingent til OAS (kr. 150,00) indsættes på reg.1551 kontonr. 9104429

AFSENDER

PANURUS

VIGGO PETERSEN
KONGSHOVED 5
KEGNÆS
6470 SYDALS

POST
PP DANMARK

B